DE INTERNATIONALE GELDMARKT.

Zoo iemand er nog aan twifelen mocht, dat de financieele en commercieele vraagstukken steeds meer op den voorgrond treden, innig verknocht zijn met het welzijn der volken en in nauw verband tot elkander staan, hij leze wat in de laatste weken in de meeste Europeesche Parlementen behandeld werd. Overal was er slechts sprake van te korten in de begrooting, van nieuwe belastingen, van te wijzigen handelspolitiek enz., alles het gevolg van de drukkende militaire uitgaven van de zucht om „Dreadnoughts” te bouwen, waaronder zóó menig land gebukt gaat, op een oogenblik, dat voor sociale hervormingen eveneens millioenen noodig zijn en Europa's nimmer rustende mededingers zich den gespannen toestand waarin zich ons werelddeel bevindt ten nutte maken om ons overal afbreuk te doen.

Inderdaad, het ziet er in Europa niet mooi uit en elken dag brengt in den binnenlandschen toestand der volken, verrassingen die niet alleen tot wijzigingen der buitenlandsche politiek kunnen leiden maar ook op de positie der internationale geldmarkt van den grootsten invloed kunnen zijn.

Het land waarin zich de voortdurende stijging der militaire uitgaven het meest en eerst deed gevoelen, maar waar ook het eerst financieele maatregelen genomen werden om de schatkist te stijven, was Duitschland dat, echter, na zijne zóógenaande financieele hervorming tot stand gebracht te hebben, reeds spoedig daarna moest ondervinden, dat supplémentaire credieten noodig waren. Die credieten bedragen voor 1909 521.50 millioen; voor 1910 151.50 millioen Mark en, tenzij de bij de financieele hervorming vastgestelde nieuwe belastingen geheel aan de ramingen beantwoorden, zullen dus credietoperatiën van beteekenis noodig zijn. Echter zal men daarmee zoo lang mogelijk wachten. Dit nog te meer, omdat men bij de tegenwoordige gesteldheid der

Duitsche geldmarkt, nog steeds lijdende onder een 5 pCts disconto, er niet aan zou kunnen denken met een nieuwe leening aan de markt te komen. Men hoopt echter in het voorjaar, wanneer de geldmarkt gewoonlijk ruimer is, eene leening van 500 millioen Mark te kunnen uitgeven en zoude dan Deutschland's Nationale Schuld, reeds nu 4.553.500.000 Mark bedragende, 5 milliarden overschrijden. Voorwaar een belangrijk cijfer, dat echter in het niet zinkt bij dat der schuldenlast der Duitsche gemeenten. Immers, volgens een „Denkschrift des Reichsschatzamtes“ bedroeg de schuld der Duitsche „Stadt und Landgemeinden“ 17.5 milliarden Mark. Onder deze gemeenten waren de 30 grootste steden met eene schuld van 2314 millioen Mark bezwaard, hetgeen bij 9 millioen inwoners ruim 252 Mark per hoofd der bevolking uitmaakt, terwijl wat Deutschland's Nationale Schuld betreft, het cijfer 60 Mark per capita is.

Met die schuldenlast van Staat en gemeenten moet de internationale geldmarkt, des te meer rekening houden, sedert Deutschland opnieuw met millioenen buitenlandsch kapitaal werkt, dat, aangetrokken door de hooge rente die aan de Spree te kweken was, voortdurend in wissels op Berlijn, Hamburg enz. werd belegd of voor prolongatie beschikbaar werd gesteld. Vervolgens mag niet onopgemerkt blijven, dat op de onlangs uitgegeven 4 pCts. leening van Wurtemberg, groot 24 millioen Mark, slechts voor de helft werd ingeteekend. Dit is de eerste maal — en het heeft niet weinig opzien gebaard — dat aan eene leening van één der Duitsche Bondstaten, niettegenstaande zij een 4 pCts. was, een zóó weinig gunstig onthaal ten deel viel. Maar het publiek schijnt verzadigd van die voortdurende credietoperatiën van Rijk, Bondstaten en gemeenten en meer dan één stem laat zich in Deutschland hooren, om tot eene spaarzamer gedragslijn aan te sporen, wil men niet dat door hooge disconto's en ongunstigen financiëleen toestand, Deutschland's „Konkurrenzfähigkeit“ op de wereldmarkt verloren ga.

Toont Deutschland's financiële toestand nog steeds schaduwzijden, in niet mindere mate is dit het geval met zijn Oostenrijkschen bondgenoot, worstelende met een te kort van 42 millioen Kronen voor 1910, dat tot 69 millioenen stijgt, zoo men rekening houdt met hetgeen voor de legeruitgaven noodig is, die in het gemeenschappelijke budget van Oostenrijk en

Hongarije voorkomen. Oostenrijk-Hongarije heeft toch niet, gelijk andere landen, in den dienst van ééne begrooting te voorzien, maar heeft met drie begrootingen — het Oostenrijksche, het Hongaarsche en het gemeenschappelijke budget van Oostenrijk en Hongarije — te doen. Hoe met den voortdurenden ongunstigen binnenlandschen toestand, ministerieele crisis enz., waarmede het Donau-rijk reeds zóó langen tijd te kampen heeft, de bestaande financieele moeilijkheden op te lossen zullen zijn, is vooralsnog een raadsel. Elke dag brengt nieuwe moeilijkheden. Elken dag komt ook meer uit, hoe verdeeld Oostenrijk en Hongarije zijn over het vraagstuk der hervatting der speciebetalingen en der toekomst der Oostenrijk-Hongaarsche Bank. Het munt- en valuta-verdrag tusschen Oostenrijk en Hongarije 2 Augustus 1892 geteekend, loopt einde 1910 af en moet stilzwijgend als tot einde 1920 verlengd beschouwd worden, zoo het niet vóór 31 December a. s. opgezegd is. Nu is men wel niet bevreesd dat die opzegging plaats zal hebben, maar toch heerscht ten opzichte der gemeenschappelijke circulatiebank en hervatting der speciebetalingen aan beide zijden van den Donau eene zóó groote verdeeldheid, dat de bestaande crisis nog lang kan voortduren. Hongarije's eisch tot hervatting dier betalingen in goud, is des te minder in het belang van het Donau-rijk, nu de betalingsbalans van dat Rijk allesbehalve gunstig is, het buitenland met het oog op den gespannen binnenlandschen toestand, steeds meer tot den verkoop van Oostenrijk-Hongaarsche fondsen overgaat, die, naar Weenen terugvloeiende, Oostenrijk noodzaken tot dekking in wissels op het buitenland, op het oogenblik, dat zijn handelsbalans ongunstige cijfers aanwijst en de wisselkoersen, als gevolg der passieve betalingsbalans, eene stijgende richting aantoonen. Het bestuur der Oostenrijk-Hongaarsche Bank dat, tengevolge eener met de belangen van handel en nijverheid overeenkomende goud- en disconto-politiek, er in mocht slagen, tot hiertoe een 4 pOts. disconto te handhaven, streeft er ook verder naar, om met dit tarief 1910 in te gaan, maar de stijging van Cheque Londen heden te Weenen van 241.20 op 241.30 doet vreezen, dat Oostenrijk opnieuw gedwongen zal worden, een gedeelte van zijn goud voor uitvoer af te staan, waardoor de taak van Oostenrijk-Hongarije's voornaamste credietinstelling, om handel en nijver-

heid voor een hooger disconto te vrijwaren, niet vergemakkelijkt zal worden.

Bevindt Duitschland's voornaamste bondgenoot zich op geen „lit de roses" ook zijn zuidelijker geallieerde, heeft te kampen met een ministerieele crisis, die, evenals in het Noorden, in nauw verband staat met den financieelen toestand van het land dat, jaren lang, op batige saldo's wijzen mocht, maar nu, met het oog op de stijgende militaire uitgaven enz. tot belastinghervormingen moet overgaan wil men niet dat de hydra van het deficit ook aan den Tiber het hoofd opsteekt. Over die hervormingen, bestaande uit invoering van een progressieve inkomstenbelasting, waarbij een inkomen van 5000 Lire van belasting bevrijd blijft, vermindering der belasting op suiker enz., heerschte in de 18 November voor het eerst bijeengekomene nieuwe Kamer van Afgevaardigden, bij de samenstelling van de commissie van rapporteurs over genoemde wetsontwerpen, eene dusdanige verdeeldheid en oppositie tegen de voorstellen der Regeering, dat Italië's Premier Giolitti meende niet het votum der Kamer te moeten afwachten, maar onverwijld het aftreden van het geheele Ministerie aankondigde. Natuurlijk oefende ook deze ministerieele crisis invloed uit op de stemming der wisselkoersen, steeds zóó afhankelijk, in landen met gedwongen koers, van alles wat zich op het gebied der binnen- en buitenlandsche politiek afspeelt en beweegt zich heden het voornaamste devies dat aan de Italiaansche beurzen verhandeld wordt: cheque Parijs, in stijgende richting.

Italië's onbevredigende binnenlandsche toestand belet echter zijn commercieele en financieele wereld niet, om met kracht de uitbreiding der nationale omzetten in Overzeesche Gewesten te bevorderen en is het vooral op de Zuid-Amerikaansche Republieken, waar zoovele van Italië's zonen deelnemen aan de ontwikkeling dier zóó rijkelijk door de natuur gezegende landen, dat Milaan, zoo toonaangevend op industrieel gebied, dat Genua in zulk levendig scheepvaartverkeer met de Argentijnsche en Brazilische havens, het oog hadden.

Maar om die pogingen tot uitbreiding van den nationalen handel in streken waar nog zóóveel te doen valt, krachtig te kunnen steunen, was het noodig, dat Italië in Zuid-Amerika door eene eigen Bank vertegenwoordigd werd, was het wenschelijk,

dat de oprichting eener dergelijke instelling plaats vond, in overleg en met medewerking van het hoofd der Latijnsche rassen: Frankrijk, ten einde aldus, gezamenlijk, een arbeidsveld te bewerken, waarop Engeland en Duitschland reeds, sedert lang, met vrucht konden optreden.

En zóó ontstond dezer dagen, de Banque Franco—Italienne pour l'Amérique du Sud (Banco Franco Italiano per l'America del Sud) met een kapitaal van 25 millioen francs waarbij hare oprichters de Banca Commerciale Italiano te Milaan en de met haar zóó bevriende Banque de Paris et des Pays Bas te Parijs hand aan hand zullen gaan om, nu verscheidene Braziliaansche spoorwegmaatschappijen van Engelsche in Fransche handen zijn overgegaan, Frankrijk's bezit aan Zuid-Amerikaansche fondsen toenemende is en dat land, even als zijn nabuur aan de andere zijde der Alpen, in Argentinië, Brazilië enz. nieuwe spoorwegen gaat aanleggen, handelend ten gunste der aan haar toevertrouwde belangen op te treden. De aandeelen der nieuwe Bank, die de Banco Commercial Brasiliano in zich opneemt, zullen, voorloopig, niet aan de markt gebracht worden.

Blijkt uit bovenstaande vorming eener krachtige bankinstelling opnieuw, dat het Latijnsche ras zich voorstelt een levendig aandeel te nemen aan de ontwikkeling der Zuid-Amerikaansche Staten, het overnemen van 30 millioen 5 pCts Peruaansche schuldbrieven door de Banque de Paris et des Pays Bas en met haar bevriende Banken, is eveneens een bewijs dat Frankrijk direct optreedt in landen, waar vroeger Engeland uitsluitend de rol van bemiddelaar vervulde en in menig opzicht nog vervult. Want, wanneer ook tal van leeningen der Overzeesche Staten te Londen worden uitgegeven, zoo speelt de Engelsche markt daarbij hoofdzakelijk de rol van tusschenpersoon, die wel de leening overneemt en daarbij aan commissie, rente, courtage enz. aardige sommen verdient, maar die zich haast om zooveel mogelijk buitenlandsche inschrijvingen te verkrijgen. Dit werd wel eenigzins uit het oog verloren toen dezer dager in het Hoogerhuis op het toenemende cijfer der in Engeland uitgegeven buitenlandsche leeningen werd gewezen. Niet alleen Engelsch, maar in sommige gevallen bijna uitsluitend buitenlandsch kapitaal verzekerde het welslagen dier leeningen en het is te vreezen, dat in de toekomst ook op dit gebied consument en producent nader tot elkander

zullen komen en voortaan te Parijs Zuid-Amerikaansche en andere Overzeesche leeningen zullen worden uitgegeven waarvoor men vroeger zich van de medewerking van Londen bediende.

Frankrijk met zijn goudvoorraad bij zijne voornaamste credietinstelling van 3543 millioen francs en zijn ruime geldmarkt is — het werd herhaaldelijk in het licht gesteld — de magneet die de geld en goud behoevende volken aantrekt en het wemelt tegenwoordig te Parijs van vertegenwoordigers van Staten, spoorwegondernemingen enz. die gaarne hunne schuldbrieven in handen der Fransche renteniers zouden plaatsen.

Maar is Frankrijk als geld- en goudmarkt uiterst sterk, het kent ook zijne kracht en het weet ook energisch op te treden, zoo zijn politiek en economisch belang — beide zóó innig verbonden — medebrengt om aan andere landen het sluiten eener leening te Parijs onmogelijk te maken. Wij zien dit weder met hetgeen met de door het *Crédit Mobilier français* en de *Nationalbank für Deutschland* overgenomen 4.50 pCts Bulgaarsche leening groot 100 millioen francs — in het opstel van October vermeld — is voorgevallen. De Fransche Regeering weigerde toch de officieele noteering aan de Parijsche beurs voor deze leening en genoemde groep was daardoor genoodzaakt van de leening af te zien.

Sedert opende de Bulgaarsche Regeering voor genoemde leening onderhandelingen met Weensche en Duitsche bankinstellingen die in Bulgarije door eigen kantoren vertegenwoordigd zijn terwijl ook nog Londensche firma's gepolst werden ten opzichte der overname der leening. Engeland bekleedt als uitvoerland naar Bulgarije de derde plaats, komende onmiddellijk na Rusland en Oostenrijk—Hongarije en men zoude het te Sofia gaarne zien, dat Britsch kapitaal deel nam aan deze leening en ook zich verder beschikbaar stelde voor de ontwikkeling van een land waar nog zóóvele nieuwe spoorwegen enz. aan te leggen zijn. Bulgarije streeft er naar zijn spoorwegnet uit te breiden, geeft echter niet genoeg acht dat het niet voldoende is nieuwe spoorweglijnen te bouwen, maar ook aansluitingen bij het internationale spoorwegnet noodig zijn. Zoo opende men wel in Augustus de lijn Sofia—Küstendil en later die van Lewsky—Siastow maar men verzuimde de brug over den Donau aan te leggen die de nieuwe lijnen met het Turksche spoorwegnet door

bemiddeling der Roemeensche spoorwegen moet verbinden. Men heeft nu de gemaakte fout ingezien en tracht de Roemeensche artikelen over Bulgarije en Macedonië naar Salonika te brengen door bouw van een brug over den Donau en aanleg van eene lijn 90 Kilometers lang die Bucarest, Siastow, Sofia, Küstendil, Kumanowo, Uesküh en Salonika met elkander verbinden moet.

Schijnt Frankrijk een levendig aandeel te willen nemen aan de economische ontwikkeling der Zuid-Amerikaansche Republieken, het gaat tevens voort om in Mexico, waar het bij zóóvele Banken en handelsondernemingen geïnteresseerd is, zijn arbeidsveld uit te breiden. Verschillende onderhandelingen worden toch op het oogenblik te Parijs gevoerd in verband met nieuwe financieele operatiën met een land, dat nog slechts in zijn eerste stadium van ontwikkeling is en een groote toekomst te gemoet gaat. Ook bereiden Fransche Banken de uitbreiding van het spoorwegnet in Noordelijk Spanje voor en gaan zij daarbij hand aan hand met Engelsche instellingen. Verder nam een Syndicaat bestaande uit het *Crédit Lyonnais*, de *Banque de Paris et des Pays Bas*, de *Société Générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie* 30 November eene 3.50 pCts leening groot 80 millioen francs der Zwitsersche Republiek tot 94.50 over en bestaan ook onderhandelingen tusschen Parijs en St. Petersburg over den aanleg van nieuwe Russische spoorweglijnen. In het kort Frankrijk, dat men zoo dikwijls gebrek aan ondernemingsgeest verweet, zit niet stil maar schijnt voornemens op financieel gebied eene steeds belangrijker rol te spelen.

Ook op monétair terrein doet het van zich spreken door zijne aanhoudende verschepingen van zilver naar Algiers en door zijn verzendingen van 5 francs stukken naar België, waar de chequekoers op Parijs op 4 per mille gestegen is, steeds tot uitvoer van zilveren pasmunt van de Belgische grenzen naar de Agent-schappen der Bank van Frankrijk aanleiding gevende, m. a. w. het zilver door Frankrijk's circulatiebank aan hare zusterinstelling te Brussel afgestaan komt langs een anderen weg weder in hare kelders terug, aldus aan de *Banque Nationale de Belgique* groote offers opleggende. En die onverkwikkelijke toestand duurt reeds jaren.

Maar vooral treedt de Bank van Frankrijk tegenwoordig op

ruimer schaal op als koper van puik Engelsch papier en toont haar portefeuille dezer wissels volgens haar laatsten weekstaat weder eene vermeerdering van bijna 10 millioen francs aan. Het totale cijfer aan buitenlandsch papier in haar bezit bedraagt nu 37.964.942 francs.

Is het zonder twijfel voor de Engelsche markt, waar nog altijd een 5 pCts disconto door de Old Lady werd toegepast, aangenaam dat niet alleen de Frausche particuliere Banken steeds houders zijn voor aanzienlijke bedragen van papier op Londen, maar nu ook Frankrijk's voornaamste credietinstelling een gedeelte harer reserve in wissels op Groot Brittanië belegt, vergeten mag aan de Theems niet worden dat elke wissel buitenslands geplaatst, eene schuldvordering op Londen vertegenwoordigt, waarvan de inning kan geschieden op een oogenblik dat Engeland op geen gunstige geldmarkt bogen kan, in een tijdperk waarin de politieke hartstochten sterker dan ooit woeden. Daaraan moet steeds gedacht worden sedert het Hoogerhuis, met 350 stemmen tegen en 75 vóór, de door het Lagerhuis aangenomen begrooting niet goedkeurde maar aan de beslissing van het volk zelf wenschte te onderwerpen, het Parlement verdaagd werd om spoedig ontbonden te worden, en nieuwe verkiezingen voor de deur staan, die, zoo zij ten gunste der conservatieve partij mochten uitvallen, het land van Cobden en Bright, het land dat als Clearing House en cargadoor der volken, meer dan elk ander belang heeft getrouw te blijven aan de vrijzinnige handelspolitiek die voor het Britsche volk sedert 65 jaar zóó zegenrijk gewerkt heeft, een weg zouden doen opgaan waarvan de jammerlijke gevolgen niet kunnen uitblijven.

Intusschen zal, tot de inning der bij de begrooting vastgestelde belastingen mogelijk is, de Regeering in de behoeften der schatkist hebben te voorzien waarschijnlijk in den vorm van vlottende schuld. En reeds nu bereikt die schuld het niet onaanzienlijke cijfer van 28 millioen pd. st.

Op den toestand der Engelsche geldmarkt had het besluit der Lords in de historische nacht van 30 November geen onmiddelijken invloed. Ten eerste werd die beslissing algemeen verwacht en ten tweede werd van de zijde der zoo conservatieve Engelsche haute banque alles gedaan, om de markt een normaal aanzien te geven en aldus de bewering der Liberalen, dat de niet goed-

keuring van het budget tot financieele verwarring zoude leiden, te logenstraffen. Ja men ging zelfs zóó ver, om eene verlaging van het disconto der Bank van Engeland als mogelijk te beschouwen. De Old Lady meende echter, twee dagen nadat de begrooting om zoo te zeggen door het Hoogerhuis verworpen was, niet tot een dergelijken maatregel te mogen overgaan, niettegenstaande hare positie eene uiterste sterke was. Hare reserve bedroeg toch 25.775.885 pd. st., de dekking harer obligo's 56 pCt., terwijl het particulier disconto ruim één pCt. onder het officieele tarief stond en de wisselkoersen alle, zonder onderscheid, zich ten gunste van Engeland bewogen. Vooral Cable transfers te New-York toonden eene vaste stemming bij 4.8825, aanleiding gevende dat veel goud voor Engelsche rekening van New-York naar Buenos Ayres en Brazilië verscheept werd.

Maar ofschoon de Bank meende haar tarief op 5 pCt. te moeten handhaven, zoo geeft Lombardstreet de hoop niet op dat zij spoedig tot eene verlaging zal overgaan en zij ziet in de verlaging van den koopprijs der Old Lady voor Amerikaansche Eagles op 76 sh. 5 pence een bewijs dat de Bank zelve de toestand niet ongunstig beoordeelt.

Daartegen valt op te merken dat, hoewel de wisselkoersen zich ten gunste van Engeland bewegen, toch de Bank deze week slechts een klein gedeelte van het uit Zuid-Afrika aangekomen goud kon bemachtigen. Ten eerste omdat zij weigerde de „refining charges” op goudstaven — hetgeen met ongeveer zeven zestiende van één penny gelijk staat — te vergoeden, ten tweede omdat de City and Midland Bank sedert het Currency Committee, door de Association of Chambers of Commerce benoemd, er op aandrong, dat de Engelsche particuliere Banken, aan wie millioenen deposito's zijn toevertrouwd, over een sterke goudreserve moesten beschikken, aan dien wenk gevolg gaf en in de laatste weken telkenmale een gedeelte van het beschikbare goud kocht en last but not least moet men rekening houden met goudbehoeften voor Engelsch Indië dat, gezegend met een bijzonder gunstigen oogst, reeds geel metaal van Egypte wegtrok en ook aanhoudend koper is van zeilend goud uit Australie, zonder dat die toevoer voldoende schijnt om de behoeften te dekken, sedert geld te Bombay en Calcutta steeds meer gevraagd is, de Banken aldáár tot verhooging van hun tarief noodzakende.

Vervolgens werd door de Straits Settlements 45.000 pd. st. goud bij de Bank van Engeland „earmarked” als gevolg van het in September genomen besluit der Currency Commissioners of the Straits Settlements. Dit besluit stelt de „Commissioners” in staat Sovereigns in transitio van Australië te koopen tegen uitgifte van biljetten of Dollars te Singapore of Penang. Deze worden uitgegeven tot den wisselkoers van 2 sh. 4 pence per Dollar maar worden niet eerder uitgeleverd dan 17 dagen na het vertrek van de boot die de Sovereigns uit Freemantle aanbrengt. Gelijk men ziet volgt men in de Straits Settlements ongeveer dezelfde gedragslijn, die toegepast wordt door de Banken in Engelsch Indië wanneer zij „Rupees” verlangen van het Indian Currency Department. Het bedrag dat nu bij de Bank van Engeland „earmarked” is, zal zoodra de Sovereigns van Australië aangekomen zijn dus door die muntstukken vervangen worden.

En nu zoude nog van het Engelsch-Portugeesche handelsverdrag dat op het oogenblik in behandeling is, evenals over het Duitsch-Portugeesche handelsverdrag dat nu door de Reichstag naar eene speciale commissie verwezen werd, over het nieuwe toltarief dat in Rusland voorbereid wordt, over het boycotten van Duitsche goederen in het Tsarenrijk en andere onderwerpen, in onmiddelijk verband met de internationale geldmarkt staande, te spreken zijn, maar de schrijver van dit opstel moet voor eenige dagen Londen verlaten en zich tot zijn leedwezen ditmaal tot het bovenstaande beperken.

Londen, 7 December 1909.

C. ROZENRAAD.